

4. Процеси, що відбуваються, зворотні в часі. Попередня їх доля, як і подальший розвиток, передбачувані на необмежено великі проміжки часу.

5. Розвиток систем носить лінійний характер і описується як поступальний, без альтернатив. Якщо ж відхилення від лінійної моделі і спостерігаються, то вони поглинаються магістральним потоком подій. У цьому контексті виникають лінійні моделі управління системами, які описуються за схемою: дія, що управляє, – результат.

6. З жорсткого детермінізму класичної механіки витікає можливість прогнозу в розвитку систем на тривалий час, а, отже, системам можна нав'язувати шляхи їх розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алтухов В. Контури некласичної суспільної теорії: монографія. Київ: Наш Формат, 2021. 254 с.
2. Аршинов В. Громадянське суспільство в контексті синергетичного підходу: монографія. Чернівці: Обрій, 2018. 176 с.
3. Бард О., Зодерквіст Я. Нетократія: монографія. Київ: Видавництво Жупанського, 2022. 252 с.
4. Бранський В. Соціальна синергетика і теорія націй: монографія. Днепр: Основа, 2021. 108 с.
5. Василькова В. Порядок і хаос в розвитку соціальних систем: монографія. Київ: Vivat, 2019. 480 с.
6. Даймонд Дж. Колапс: Чому одні суспільства занепадають, а інші розвиваються: монографія. Київ: КМ-Букс, 2023. 688 с.
7. Денбіг К. До питання про ентропію: монографія. Київ: КСД, 2015. 214 с.
8. Мof selfісеєв Н. Алгоритми розвитку: монографія. Київ: Піраміда, 2017. 304 с.
9. Моїсеєв Н. Системна організація біосфери і концепція коеволюції: монографія. Харків: Ранок, 2015. 160 с.

КРЕАТИВНІ МОЖЛИВОСТІ МУЗЕЮ

Гурець Микола

історик, краєзнавець, член Національної спілки журналістів України

Клюєв Андрій

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
аспірант спеціальності 032 Історія та археологія

За часи діяльності історико-педагогічного музею на базі Глухівського педуніверситету, котрим упродовж багатьох років завідував ветеран Великої Вітчизняної війни І. М. Ляшко, відбулися деякі зміни у пріоритеті його діяльності. Якщо перші роки приділялась увага екскурсіям, де відвідувачів, більшість з яких були студенти, викладачі та вчителі, то нині акценти почали зміщуватися на користь науково-пошукової роботи, і в цьому є новий глибинний смисл роботи музею, адже в експозиціях музею широко представлена не тільки педагогічна, але й наукова та літературно-мистецька спадщина викладачів і вихованців найстарішого закладу вищої педагогічної освіти в Україні.

Значну роботу у цьому напрямку проводили викладачі кафедри історії, правознавства та методики викладання доцент В. І. Белашов, старші викладачі

В. А. Борисенко, доктор педагогічних наук А. П. Гриценко, В. В. Заїка, В. М. Крижанівський, доктор історичних наук О. І. Курок, які при вивченні історії, краєзнавства, етнографії проводили екскурсії у музеї, організували наукові пошуки студентів у збиранні краєзнавчих матеріалів, звичаїв, традицій та обрядів Сіверського краю [1; 4; 5; 8; 10].

Для поповнення фондів музею організувалася переписка з видатними вихованцями навчального закладу, колишніми ректорами та викладачами педінституту. Таким чином, до музею надходили цінні матеріали з життя і діяльності відомих вчених педагогів, зокрема академіка М. С. Вашуленка, випускника педагогічного факультету, академіка В. Д. Симоненка, працівника секретаріату Верховної Ради України І. П. Дригуса, заслуженого методиста України М. В. Богдановича та інших [1; 7].

Проводилася пошукова робота задля поповнення фондів музею, а також набуттю студентами відповідних навичок пошуковців-краєзнавців. Була створена пошукова студентська група у кількості 30 чоловік. Студенти працювали у музеях області, відвідували заслужених працівників освіти. Пошуковці готували листи-запити в обласні управління освіти України щодо наявності в областях випускників нашого вузу, встановлювали певні контакти з нашими випускниками, отримують експонати. Завдяки пошуковій роботі було відкрито чимало цікавих сторінок з біографії матері колишнього Президента України В. А. Ющенка – Варвари Тимофіївни Ющенко (Черненко), котра у 1955 році закінчила фізико-математичний факультет нашого вузу. Вагомими результатами дала робота в школах міста і району по виявленню давніх підручників і посібників, зразків освітянської документації, записування спогадів вчителів-пенсіонерів міста і району, отримання ксерокопій рідкісних документів. З цією ж метою дирекцією музею здійснена поїздка на кіностудію ім. О. Довженка та музею О. Довженка в м. Київ, де були вирішені питання щодо передачі копій кінофільмів О. Довженка місту Глухову, а також встановлення біографій автора «Історії Малоросії» М. Маркевича, академіка АПН СРСР С. Г. Шаповаленка, академіка АН УРСР М. М. Гришка, академіка НАН України Ф. Д. Овчаренка [1; 5; 7].

Вівся пошук історико-краєзнавчої та літературно-мистецької спадщини, що стосувалася життя і творчості О. П. Довженка, С. В. Васильченка, С. М. Сергєєва-Ценського, Янки Журби, Нестора Городовенка, Яна Ступки та ін. видатних митців. За матеріалами пошукової роботи студенти писали курсові роботи, брали участь у Всеукраїнських студентських наукових конференціях [2; 4; 6].

Музей брав участь у підготовці та проведенні наукових конференцій: «Білі плями історії Кролевеччини», Всеукраїнської наукової конференції на базі Глухівського педагогічного університету «Зміст і структура літературної освіти», у підготовці Міжнародної студентської науково-практичної конференції «К. П. Ягодовський: Людина. Вчений. Педагог», більше половини публікацій до якої були підготовлені за фондовими збірками музею. Щороку музей спільно з Державним історико-культурним заповідником та науковим відділом Глухівського педуніверситету брав участь у підготовці Всеукраїнської наукової конференції з історичного краєзнавства «Збереження історико-культурних надбань Сіверщини» та «Перлини духовної педагогіки». Музей разом з кафедрою біології провів Міжнародну науково-практичну конференцію, присвячену 100-річчю з дня народження академіка АПН СРСР С. Г. Шаповаленка. Проводився також збір матеріалів до біографії П. Я. Литвинової-Бартош, визначної дослідниці української старовини, дійсного члена наукового товариства ім. Тараса Шевченка, члена-

кореспондента Паризької Академії наук. Також музей приймав участь у проведенні конференції до біографії видатного українського історика, фольклориста-етнографа, поета і композитора М. А. Маркевича [1; 5; 9].

Історико-педагогічний музей став центром патріотичного виховання серед студентства. Студенти були ознайомлені з історією найстарішого педагогічного вузу України, педагогічною, науковою та літературно-мистецькою спадщиною викладачів та вихованців, сьгоднішніми здобутками професорсько-викладацького складу університету, а також спортивними досягненнями наших студентів. Проведено зустрічі студентів з представниками Сумського земляцтва у Києві: Почесним громадянином м. Глухова, академіком АН України Ю.С. Шемшученком, професором Київського Національного університету ім. Т. Шевченка К. М. Тищенком, який створив унікальний у світі лінгвістичний музей, колишнім головою Сумського земляцтва, письменником М.В. Шевченком та ін.

Дбає музей і про відновлення історичної справедливості: в експозиціях музею представлені видатні меценати міста: Терещенки, Маркевичі, нащадки яких, що проживають у Франції, мали змогу зустрітися з викладачами та студентами університету. Змістовною була зустріч у музеї викладачів педуніверситету з правнуком видатного педагога К. Д. Ушинського – Д. В. Поспеловським, який працював професором в університеті Західного Онтаріо (Канада). При проведенні різноманітних виховних заходів спільно з виховним відділом педуніверситету використовували ілюстративний матеріал стендів музею. Так, при організації святкування Дня Соборності України (22 січня), студенти познайомилися з видатними діячами визвольних змагань українського народу 1917-1921 рр. генерал-хорунжим Генерального штабу УНР О. П. Грековим, міністром освіти Української Держави, членом Центральної Ради академіком М. П. Василенком, членом Центральної Ради Є. Д. Онацьким.

За матеріалами музею колишній перший проректор М. П. Волос підготував статті до педагогічного календаря, за сприяння ректора педуніверситету професора О. І. Курка, колишнього проректора з наукової роботи та міжнародних відносин В. П. Зіпченка підготовлені матеріали до «Педагогічної енциклопедії», духовна та історико-культурна спадщина вузу періодично висвітлюються в районній та республіканській періодиці, а також по телебаченню (студія 1+1, «Інтер», Сумське телебачення та ін.).

Група музейних працівників м. Києва, яка відвідала історико-педагогічний музей, дала високу оцінку експозиційному оформленню музею та його естетиці. Більшість відвідувачів звертали увагу саме на наукову і виховну спрямованість експозиційного матеріалу музею. Як висловлюється професор Київського Національного університету ім. Т. Шевченка Лариса Паламар «Після відвідання Вашого музею хочеться низько вклонитися за титанічну працю, ентузіазм, сміливість у створенні такого цікавого і корисного осередку для історії університету, справжнього виховання почуття національної гордості і любові до рідного краю, що породила таких геніальних педагогів, митців і, насамперед, людей великої душі – відданих синів України» [1; 3]

У книзі відвідувачів музею рясніють численні записи: «Щиро дякуємо працівникам історико-педагогічного музею за титанічну роботу, яку вони проводять з молодим поколінням по вихованню в них національної самосвідомості, патріотизму, любові до рідної Вітчизни». За підсумками обласного конкурсу-огляду музеїв «Свята спадщина» музей двічі займав I місце серед музеїв закладав вищої освіти і нагороджений дипломом I ступеня.

У березні 2006 року історико-педагогічний музей університету відвідав тогочасний міністр освіти і науки України С. М. Ніколаєнко та начальник управління освіти Сумської облдержадміністрації Л. В. Пшенична. Після огляду експозицій музею вони відзначили: «Надзвичайно вражені змістом і якістю музейних експонатів, подвижницькою роботою працівників музею, педагогів університету. Університет, його історія – це жива історія педагогічної науки України. Зберегти і примножити ці унікальні надбання – завдання всієї педагогічної громади України» [5].

Ці слова є визначальними для подальшої ефективної роботи музею.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белашов В. І. Історіографічна традиція та джерельна база вивчення історії Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (1874–2014 рр.). *Історичні студії суспільного прогресу*. 2014. № 2. С. 39–52.
2. Гриценко А.П., Колієнко А.А. Глухівський учительський інститут: філософські засади заснування та функціонування. *Культурологічний альманах*. 2023. № 2. С. 157–162. URL: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.2.21> (дата звернення: 07.04.2024).
3. Гриценко А.П., Курок О.І. До питання періодизації історії Глухівського державного педагогічного інституту на рубежі ХХ–ХХІ століть. *Освіта і наука ХХІ століття*: матеріали звітної наук.-практ. конф. викладачів. Глухів, 2022. С. 48–49.
4. Гриценко А. П. Розвиток Глухівського педагогічного інституту у 1990-х роках. *Сіверщина в історії України*: збірник наукових праць / Національний заповідник «Глухів», Інститут історії України НАН України, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Ніжин, 2022. Вип. 15. С. 140–147.
5. Гурець М. Від екскурсії до наукового пошуку. *Народна трибуна*. 2007. № 60 (12191). 15 серпня. С. 2.
6. Курок, О., Гриценко, А., Крижанівський, В., Чумаченко, О. Глухівський інститут в 1917–1924 рр.: між дерусифікацією та українізацією. *Сіверянський літопис*. 2023. № 1. С. 37–43. DOI: <https://doi.org/10.58407/litopis.230105> (дата звернення: 07.04.2024).
7. Курок О. І., Гриценко А. П. Глухівський ВУЗ – найстаріший заклад вищої педагогічної освіти України. *Глухівщина*. № 35 (2781). 27 жовтня. 2022. С. 1–2.
8. Курок О.І., Гриценко А.П. Досвід формування професійної компетентності майбутніх учителів історії у Глухівському учительському інституті у 1874–1917 роках. *Сіверщина в історії України*. Вип. 13. Київ – Глухів: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОШК, 2020. С. 233–237.
9. Курок О., Гриценко А. Заснування Глухівського учительського інституту. *Актуальні питання дослідження вітчизняної історії й викладання предметів громадянської та історичної освітньої галузі в умовах НУШ*: збірник наукових праць / редкол.: Гриценко А.П., голова, Чумаченко О.А., співголова та ін.. Глухів: Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, 2022. Вип. 1. С. 19–23.
10. Курок О.І., Гриценко А.П. Організація фахової підготовки майбутніх педагогів у Глухівському учительському інституті у 1870-х роках. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2022. Вип. 50, № 3, Ч. 1 С. 12–24. URL : <https://drive.google.com/file/d/182VCBkC9-qYdkoz1j2mGgLebtmGkpLdo/view> (дата звернення: 07.04.2024).